

सण्डिशः, पुं, सन्दः शः । सांडाशि इति भाषा ।
यथा,—

“पायसं कृपराक्ष्णं देवान्नि च यानि वै ।
भुक्तानि येरसंस्तुत्य तेषामन्त्राणि पापिनाम् ॥
निपातितानां भूषणे उद्धृताणि निरोक्षताम् ।
सण्डिशैरपकृत्यन्ते नयेर्याम्यैर्मुखास्ततः ॥”

इति मार्कण्डेयपुराणे १४ अध्यायः ॥
मण्डोनं, क्ली, खगतिप्रिया । इत्यमरः ॥ खगानं
पक्षिणां गतीं स्थानान्तरसंचारी एताः क्रियाः
व्यापाराः । कास्ता इत्याह प्रथमडीनं उद्धृ-
नाय क्रमवन्तः । ऊर्ध्वं डीनं उद्धृतीं वियद्गमनम् ।
संगतं डीनं सण्डोनं हृत्वादी पतनमिति ।
पृथक् पृथक् पक्षिगतिक्रियासु प्रडीनं सङ्गत-
गमनमित्यर्थः । ओ डो ड य गती डोड च
नभोगती भावे क्तः सुखाद्योदिति नत्वम् ।
इति भरतः ॥

सततं, क्ली, (सन्तन्यते स्तेति । सं + तन + क्तः ।
समी वा हिततंतयोरिति पक्षे मलोपः ।) निर-
न्तरक्रिया । तदिति, त्रि । इत्यमरः ॥ तत्पर्यायः
अनवरतशब्दे नित्यशब्दे च द्रष्टव्यः । अपि च ।
“सतते त्वनवरतानराशान्तसन्ततम् ।
प्रसक्तासक्तनित्याजसान्नाविरतानिशम् ॥”

इति जटाधरः ॥

(यथा, मनुः । ४ । २२ ।

“एतानेक महायज्ञान् यज्ञशास्त्रविदो जनाः ।
अनीहमानाः सततमिन्द्रियेष्वेव जुह्वति ॥”)

सतत्त्वं, क्ली, सभावः । इति हेमचन्द्रः । ६ । ११ ॥
सतकः, त्रि, तर्कणं सङ्घ वसमानः । सावधानः ।
इति लोकप्रसिद्धः ॥

सतानन्दः, पुं, गौतममुनिपुत्रः । स च जनकराज-
पुरोहितः । इति शब्दरत्नावली ॥

सतिः, क्ली, (सनु दाने + क्तिच् । “सनः क्तिचि
लोपश्चास्यान्तरस्याम् ॥” ६ । ४ । ४५ । इति
नलोपः ।) दानम् । अवसानम् । इति साति-
शब्दटीकायां भरतः ।

सती, क्ली, (अस्तीति । अस् + शब्द । उगित्वात्
ङीप् ।) दुर्गा । साध्वी । इति मेदिनी ।
(यथा, कुमारः । १ । २१ ।

“सती सती योगविष्टदृष्टहा

तां जन्मने शैलवधूं प्रदेपि ॥”)

सौराष्ट्रशक्तिका । इति हेमचन्द्रः ॥ दानम् ।
अवसानम् । इति नानार्थसातिशब्दटीकायां
भरतः ॥ * ॥ स्थानविशेषे सत्यष्टोत्तरशत-
नामानि यथा,—

देवुवाच ।

“सर्वंगा सर्वभूतेषु द्रष्टव्या सर्वतो भुवि ।
ससलीकेषु यत्किञ्चिद्रहितं न मया विना ॥
तथापि येषु स्थानेषु द्रष्टव्याः सिद्धिमीप्सुभिः ।
अर्त्तव्या भूतिकासैर्वा ता वक्ष्यामि प्रयत्नतः ॥
वाराणस्यां विशालाक्षी नेमिषे लिङ्गधारिणी ।
प्रयागे ललिता देवी कामुका गन्धमादने ॥
मानसे कुमुदा नाम विष्णुकाया तथेश्वरी ।

गोमन्ते गोमती नाम मन्दरे कामचारिणी ॥
मदीकटा चैत्रये जयन्ती इक्ष्तिनापुरे ।
कान्यकुब्जे तथा गौरी रन्धा मलयपर्वते ॥
एकाम्रके कीर्त्तिमती विश्वा विश्वेश्वरे विदुः ।
पुष्करे पुरुङ्गतेति केदारो मार्गदायिनी ॥
नन्दा हिमवतः पृष्ठे गोकर्णे भद्रकर्णिका ।
स्थानेश्वरे भवानी तु विष्णुके विष्णुपत्तिका ॥
श्रीशैले माधवी नाम भद्रा भद्रेश्वरे तथा ।
जया वराहशैले तु कमला कमलालये ॥
रुद्रकोट्यान्तु रुद्राणी काली कालक्षरे तथा ।
महालिङ्गे तु कपिला साकोटी कमलेश्वरी ॥”

अत्र कपिलाश्वरा इति च पाठः ।
“शालग्रामे महादेवी शिवलिङ्गे जनप्रिया ।
मायापूर्वा कुमारी तु सन्ताने ललिता तथा ॥
उत्पलाक्षी सहस्राक्षे शिरस्याक्षे महोत्पला ।
गयायां मङ्गला नाम विमला पुरुषोत्तमे ॥
विषाशायामधोराक्षी पाटला पुण्ड्रवर्धने ।
नारायणी सुपार्श्वे तु त्रिकूटे रुद्रसुन्दरी ॥
विपुले विपुला नाम कल्याणी मलयाचले ।
कीटवी कोटितोर्ध्वे सुगन्धा माधवे वने ॥
गोदात्र्यमे त्रिसन्ध्या तु गङ्गाद्वारे रतिप्रिया ।
शिवकुण्डे शिवानन्दा नन्दिनी देविकातटे ॥
रुक्मिणी हारवत्यान्तु राधा हृन्दावने वने ।
देवकी मथुरायान्तु पाताले परमेश्वरी ॥
चित्रकूटे तथा सौता विश्वे विश्वाधिवारिणी
सङ्गाद्वारे करौरा तु हरिचन्द्रे तु चन्द्रिका ॥
रमणा रामतीर्थे तु यमुनायां मृगावती ।
करवीरे महालक्ष्मीरुमादेवी विनायके ॥
अभयेत्युत्तरीये तु अमृता विश्वकन्दरे ॥”
उत्तरीयेत्यत्र अमृततीर्थेति च पाठः ।
“माण्डव्ये माण्डवी नाम स्वाहा माहेश्वरे
पुरे ।

हृगलाण्डे प्रचण्डा तु चण्डिकारमकण्डके ॥
सोमेश्वरे वरारोहा प्रभावे पुष्करावती ।
देवमाता सरस्वत्यां पारा पारातटे मता ॥
महालये महाभागा पयोण्यां पिङ्गलेश्वरी ।
सिंहिका क्षतशैवे तु कार्तिकेये तु शङ्करौ ॥
उत्पलावर्त्तके लोला सुभद्रा शोणसङ्गमे ।
महासिद्धवने लक्ष्मीरन्गा भरताश्रमे ॥
जालन्धरे विश्वसुखी तारा किष्किन्धपर्वते ।
देवदारुवने पुष्टिमैत्रा काश्मीरमण्डले ॥
भौमादेवी हिमाद्री च तुष्टिर्वर्षेश्वरे तथा ।
कपालमोचने शुद्धिमाया कायावरोहणे ॥
शङ्कोदाने धनिर्नाम धृतिः पिण्डारके तथा ।
काला तु चन्द्रभागायामच्छेदे शिवचारिणी ।
वैष्णायाममृता नाम वदर्यां वर्द्धसौ तथा ।
श्रीवधौ चोत्तरकुरी कुशदीपे कुशोदका ।
मन्मथा हेमकुटे तु कुमुदे सत्यवादिनी ॥ * ॥
अश्वत्ये वन्दनीया तु निधिवैश्वण्यालये ।
गायत्री वेदवदने पार्वती शिवसन्निधौ ॥
देवलौके तथेन्द्राणी ब्रह्मास्थेषु सरस्वती ।

सूर्यविम्बे प्रभा नाम मातृणां वेषावती तथा ॥
अरुन्धती सतीनाम् रामासु च तिलोत्तमा ।
चित्ते ब्रह्मकला नाम शक्तिः सर्वशरीरिणाम् ॥
एतदुद्देशतः प्रोक्ता नामाष्टशतमुत्तमम् ।
षष्टोत्तरशतं तीर्थानां शतमेतदुदाहृतम् ।
यः पठेच्छृणुयादापि सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥
एषु तीर्थेषु यः कृत्वा स्नानं पश्यति मानवः ।
सर्वपापविनिर्मुक्तः कल्पं शिवपुरे वसेत् ॥
यस्तु मत्परमः कालं करोत्येतेषु मानवः ।
स भित्त्वा ब्रह्मसदनं पदमर्थेति शाङ्करम् ॥
नामाष्टशतकं यस्तु श्रावयेच्छिवसन्निधौ ।
द्वितीयायामष्टम्यां बहुपुत्रौ भवेन्नरः ॥
गोदाने श्राद्धकाले वा अहन्यहनि वा पुनः ।
देवार्चनविधौ विद्वान् पठन् ब्रह्माधिगच्छति ॥
एवं वदन्ती सा तत्र ददाह्लासान्मानना ।
स्वायम्भवेऽपि काले च दक्षप्राचेतसोऽभवत् ॥
पार्वती चाभवद्देवी शिवदेहाधधारिणी ।
मेनागर्भसमुत्पन्ना भुक्तिमुक्तिफलप्रदा ॥
अरुन्धती जपन्येतत्तदामा योगमुत्तमम् ।
पुनरवाच राजपिर्लोकेषु जयतामगात् ॥
ययातिः पुत्रलाभन्तु धनलाभन्तु भार्गवः ।
तथान्ये देवदेव्याश्च ब्राह्मणाः क्षत्रियास्तथा ।
वैश्याः शूद्राश्च बहवः सिद्धिमीशुर्ययेक्षिताम् ॥
यत्रेतत्त्रिखतं तिष्ठेत् पूज्यते देवसन्निधौ ।
न तत्र शोकदौर्गत्यं कदाचिदपि जायते ॥”

इति मत्स्यपुराणे ११ अध्यायः ॥ * ॥

सावित्री । यथा,—

यम उवाच ।

“सावित्रीवरदानेन त्वं सावित्रीकला सती ।
प्राप्ता पुरा भूयता च तपसा तत्समा श्रमे ॥
यथा श्रीः श्रीपतेः क्रीडे भवानीव भवोरसि ।
सौभाग्या सुप्रिया त्वच्च भव सत्यवति प्रिये ॥”
इति ब्रह्मवैवर्ते प्रकृतिखण्डे २४ अध्यायः ॥ * ॥
विद्यमाना । (यथा,—

“तथा समच्छं दृष्ट्वा मनोभवं
पिनाकिना भग्नमनोरथा सती ।
निनिन्द रूपं हृदयेन पार्वती
प्रियेषु सौभाग्यफला हि चारुता ॥”
इति कुमारसम्भवे । ५ । १२ ॥)

सतीनः, पुं, वंशः । इति शब्दमाला ॥ सतीलकः ।
इत्यमरटीकायां भरतः ॥ (यथा, सुश्रुते । १ । ४६ ।
“हरिणवः सतीनाश्च विश्वेया बहवश्चंसः ॥” * ॥
क्ली, जलम् । इति निर्घण्टुः । १ । १२२ ॥)
सतीनकः, पुं, (सतीन एव । स्तार्थं कन् ।) सती-
लकः । इत्यमरटीका ॥

सतीर्थः, पुं, (समानस्तीर्थी गुरुर्यस्य । समानस्य
सः ।) परस्परैकगुरुशिष्यः । इति शब्दरत्ना-
वली ॥

सतीर्थः, पुं, (समाने तीर्थे वासीति । “समान-
तीर्थे वासी ।” ४ । ४ । १०७ । इति यत् । “तीर्थे
ये ॥” ६ । ३ । ८७ । इति समानस्य सः ।)
परस्परैकगुरुशिष्यः । इत्यमरः ॥ एकोऽभिर्भो